

Jrk nr	Ettepaneku esitaja	Ettepaneku sisu	Rahandusministeeriumi seisukoht
1.	Saare Wind Energy OÜ 23.04.2018	1. Palun lülitada Saare Wind Energy OÜ mereala planeerimisest huvitatud isikute nimekirja kui planeeringu koostamisel sellelaadne nimestik koostatakse. Soovime aktiivselt osaleda planeerimisprotsessis.	1. Ettepanekuga arvestatakse.
		2. Palun lisada Saare Wind Energy OÜ meretuulepargi hoonestusluba käsitlev informatsioon planeeringu portaalis olevasse kaardirakendusse ning tekstilisse osasse kui koostatakse ülevaade käimasolevatest hoonestusloa menetlustest ja muudest projektidest.	2. Ettepanekuga arvestatakse.
		3. Peatükis 1.2.5 on lisaks Eesti energiajulgeoleku ja –varustuskindluse ning energiaallikate mitmekesisusele meie arvates asjakohane rõhutada ka meretuuleparkide rolli kliimasõbralikule energeetikale üleminekul ning elektritootmise võimalusi Eesti majandusliku arengu soodustamiseks . Eesmärk ei peaks olema pelgalt Eesti omatarbe rahuldamine, vaid elektri tootmine ka ekspordiks tagamaks riigi majanduslik edukus, parem riikidevaheline kaubandusbilanss jms.	3. Ettepanekuga arvestatakse.
2.	Ösel Offshore OÜ 24.04.2018	1. Palun lülitada Ösel Offshore OÜ mereala planeerimisest huvitatud isikute nimekirja kui planeeringu koostamisel sellelaadne nimestik koostatakse. Soovime aktiivselt osaleda planeerimisprotsessis.	1. Ettepanekuga arvestatakse.
		2. Palun lisada Ösel Offshore OÜ hoonestuslubasid käsitlev informatsioon (vastav värskem info on menetlejaks oleval Tehnilise Järelvale Ametil, kellega eeldatavasti planeeringu koostamisel tehakse tihedat koostööd) planeeringu portaalis olevasse kaardirakendusse ning tekstilisse osasse kui koostatakse ülevaade käimasolevatest hoonestusloa menetlustest ja muudest projektidest.	2. Ettepanekuga arvestatakse.

		<p>3. Peatükis 1.2.2 on kirjeldatud kalanduse ja vesiviljeluse temaatikat. Väljatooduga saab üldjoontes nõustuda, kuid teeme ettepaneku lisada uute tehnoloogiate ja laiemalt innovatsiooni väga olulist rolli tuleviku vesiviljeluses. Näiteks uute kalasöötadega ja kompenseerivate meetmetega on võimalik oluliselt vähendada merereostust võrreldes varasemate tavasumpades kalade kasvatamisega, uued lahendused avavad vesiviljelusele täiesti uued perspektiivid ja nendega peab pika-ajalise planeeringu koostamisel arvestama. Vesiviljeluse perspektiivseteks aladeks võivad järgnevatel aastakümnetel kujuneda ka vetika- ja karbikasvatused. Meie hinnangul on praeguses planeeringu dokumentatsioonis (mitte ainult mainitud peatükis) neile tulevikuveldkondadele pööratud liiga vähe tähelepanu.</p>	3. Ettepanekuga arvestatakse.
3.	Muhu Vallavalitsus 30.04.2018	<p>Mereala planeerimisel arvestada ka Koguva karjääris toimuva tegevusega, mille mõjud ulatuvad merealale (ajutise laskeväljaõppe ohuala). Laskeväljaõppe läbiviimise ajal on keerulisem tagada mereala ohutus. Palume mereala planeeringu koostamisel võtta arvesse eelpool kirjutatud ja teha koostööd Muhu Vallavalitsuse ning Kaitseliidu Saaremaa malevaga.</p>	Teemat käsitletakse strateegilisele dokumendile omases täpsusastmes, koostööd jätkatakse edaspidises planeerimis- ja mõjude hindamise protsessis.
4.	Keskkonnaagentuur 02.05.2018	<p>Eestis leidub kuus merega seotud elupaigatüüpi, millest kolm merelist elupaigatüüpi (veealused liivamadald (1110), mõõnaga paljanduvad mudased ja liivased laugmadalikud (1140), karid (1170)) on kaardistatud (http://nema.bef.ee/et/). Lisaks sellele, merestrateegia raamdirektiivi (MSRD) 2017. a vastu võetud III lisa muudatus (2017/845/EL) ja hea keskkonnaseisundi otsus (2017/848/EL) nõuavad mereelupaikade seisundi ja nende mõjutatuse pindalalist hindamist. Elupaikade põhitüübid on kehtestatud Euroopa Komisjoni otsusega 2017/848/EL. 2. Kasutada töö „Eesti mereala elupaikade kaardiandmete kaasajastamine“</p>	Ettepanekuga arvestatakse ja kasutatakse viidatud andmeallikaid.

		<p>käigus saadud koondtulemusi, et tegevuste planeerimisel arvestada mereliste elupaikade looduskaitse seisundiga (osaliselt kattub Natura loodusala kihiga) ja merepõhja elupaigatüüpide loodusliku koguulatuse ning seda mõjutavate teguritega.</p> <p>Vastava töö lõpparuanne ja GIS-kihid on lisatud manusena.</p>	
5.	Elering AS 10.05.2018	<p>1. Edastame uuendatud andmed Eesti majandusvööndi piirides ja merepõhjas asuvate Elering AS omanduses olevate ja hallatavate elektriliinide ja gaasitorustike kohta.</p> <p>2. Ühtlasi pöörame Teie tähelepanu asjaolule, et Elering ei ole ainuke ettevõtja, kellel on Eesti merevetes elektriliinid. Näiteks Soela väinas paiknevad 35 kV merekaablid ei kuulu Elering AS-le.</p>	<p>Võetakse edaspidises protsessis aluseks alusandmetena.</p> <p>Võetud teadmiseks. Jätkub koostöö ametkondadega merevetes asuvate trasside asukohtade (koridoride) väljaselgitamiseks.</p>
6.	Ornitoloogiaühing 10.05.2018	<p>1. Enne planeeringulahendus(t)e väljatöötamisele asumist on hädavajalik veelindude avamere peatumisalade kohta kogunenud andmete koondanalüüs.</p> <p>2. Väga oluline on kogu akvatooriumi katmine lennuloendustega kevad-, suve- ja sügisperioodil sarnaselt 2016. aastal läbi viidud talvise lennuloendusega.</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse, tuginedes olemasolevatele kättesaadavatele andmetele.</p> <p>Mereplaneeringu koostamisel koondatakse olemasolevat keskkonnainfot, kuid uusi välitoid nõudvaid uuringuid läbi ei viida. Jätkatakse koostööd ekspertide, ametkondade ja huvigruppidega. Samuti arvestatakse teiste projektide raames läbiviidavate väliuuringute tulemuste jms andmetega. Konfliktseid tegevusi planeeritakse ettevaatlikkusega. Planeeringus antakse suunised ja seatakse tingimused järgmisteks tegevusetappideks (nt hoonestusloa taotlemine) ning vajadusel lisatakse planeeringu elluviimise tegevuskavasse läbiviimist vajavad uuringud.</p>
7.	Saaremaa Vallavalitsus	Planeeringu praeguses faasis ettepanekuid ega täiendusi ei oma . Plaanime osaleda Eesti merealade planeeringu arutelul	Võetud teadmiseks.

	10.05.2018	Kuressaares 12. juunil.	
8.	Kihnu Vallavalitsus 11.05.2018	Edaspidises mereplaneerimises (ja võimalusel muuta selles osas Pärnu mereplaneeringut) näha ette, et kohalikul omavalitsusel peab olema õigus meretuulepargi rajamise tingimusi kooskõlastada või jätta kooskõlastamata, kui parki tahetakse rajada kuni 15 km kaugusele omavalitsuse merepiirist. Vastava kooskõlastuse puudumisel ei saa 15 km tsooni meretuuleparki rajada. Alates 15 km-st lähtutaks riiklikust huvist. Vastav õigus tuleb sisse viia seaduse tasandil.	Pärnu ja Hiiu maakonnaga piirnevatel merealadel on olemas kehtivad maakonnaplaneeringud. Neid alasid käesoleva mereala planeeringuga üle ei planeerita (jäävad kehtima). Vabariigi Valitsus algatas Eesti mereala planeeringu arvestades Pärnu ja Hiiu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneeringuid. Kohalike omavalitsuste haldusterritoriaalsete õiguste merele laiendamine saab toimuda vaid vastavasisuliste seaduste muutmise kaudu. Planeering saab esitada ettepaneku, kuid sellekohast õiguslikku alust ei loo. Ettepanek lähtuda 15 km piirist võetakse teadmiseks, kuid mereala kasutamise põhimõtted (kokkulepped) kujunevad edaspidises planeerimis- ja mõjude hindamise protsessis.
9.	Laevaomanike Liit 11.05.2018	Ettepanekuid ja märkusi ei ole.	Võetud teadmiseks.
10.	Lennuamet 11.05.2018 05.06.2018	1. Arvestada planeeringuala läheduses asuvate lennuväljade lähiümbruse piirangupindadega , mille mõõtmed on sätestatud majandus- ja taristuministri poolt 26.05.2015 vastu võetud määrusega nr 50. 2. Hetkel ei ole esitada ajakohaseid alusandmeid geoandmetena, kuna aasta alguses toimunud kõrgussüsteemi muudatus ning mitme lennuvälja parameetrite muutumine pole veel lennunduskaartidele jõudnud. Loodame ajakohased andmed esitada Teile lähima kuu jooksul.	1. Ettepanekuga arvestatakse. 2. Võetud teadmiseks.
11.	Maanteeamet	1. Käsitleda planeeringu koostamisel ning KSH läbiviimisel	1-2. Mereplaneeringu koostamisel koondatakse

	11.05.2018	<p>rannikul paiknevate ehitiste, sealhulgas teede ja teiste taristuobjektide merest lähtuvate mõjude hindamist ja võimalikke leevendusmeetmeid.</p> <p>2. Eraldi võiks välja tuua üleujutusala, seda vähemalt 50 aasta prognoosiga, sest paljud taristu objektid jäävad merele väga lähedale (näiteks Läänemaal ja Harjumaal, aga ka Pärnumaal ja Hiiumaal) ning võivad saada kahjustusi. Peame vajalikuks anda võimalikele üleujutusaladele optimaalne hinnang ja võimalike leevendusmeetmete kirjeldus.</p>	<p>olemasolevat keskkonnainfot, kuid uusi välitoid nõudvaid uuringuid läbi ei viida. Jätkatakse koostööd ekspertide, ametkondade ja huvigruppidega. Samuti arvestatakse teiste projektide raames läbiviidavate väliuuringute tulemuste jms andmetega.</p> <p>Merest lähtuvaid mõjusid (üleujutus ja riskide maandamine) rannikul paiknevatele ehitistele hinnatakse strateegilisel tasemel, mitte objektipõhiselt, tuginedes olemasolevatele andmetele (nt mere üleujutusala ulatust kogu ranniku ulatuses ei modelleerita). Planeering saab anda suunised (nt üldised põhimõtted, vajalikud uuringud, võimalikud üldised leevendusmeetmed) järgmisteks tegevusetappideks (nt üldplaneeringute koostamine), sh on võimalik vajadusel lisada uuringud planeeringu elluviimise tegevuskavasse. Kohalike omavalitsuste üldplaneeringutega tuleb vajadusel määrata tingimused üleujutuse riskide maandamiseks ja kaitseks üleujutuste eest.</p>
12.	<p>Politsei- ja Piirivalveamet 11.05.2018</p>	<p>1. Punkti 1.2.3 MERETRANSPORT täiendada täpploendiga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Selgitada välja ja määratleda laevade ankruaalad, punkerdamise alad, STS (laevalt-laevale) alad ja varjumispaigad, luues eeldused, kus selline tegevus mõjutab võimalikult vähe keskkonda ega ohusta teisi tegevusi; <p>2. Punkti 1.2.3 MERETRANSPORT täpploendit 5 täiendada sõnadega <i>riigipiiri valvamisele</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konkurentsivõimele, riigipiiri valvamisele või 	<p>1. Kasutatakse olemasolevaid alusandmeid, jätkub koostöö ametkondadega olemasolevate alusandmete ja nende kasutamise võimaluste välja selgitamiseks. Olemasolevate ja täiendavate alade määratlemise vajadus selgub planeeringu koostamisel koostöös osapooltega.</p> <p>2. Ettepanekuga arvestatakse.</p>

		laevaliikluse...;	
		3. Punkti 1.2.4 MERE PÄÄSTE JA REOSTUSTÕRJE täiendada täpploendiga: <ul style="list-style-type: none"> • kaaluda suuniste andmist evakuatsiooni ja kaldatoetuspunktide määratlemiseks massevakuatsioonide läbiviimiseks ja suuremamahuliste merereostuskorje toetamiseks; 	3. Suuniste andmise ja alade määratlemise vajadus selgub planeeringu koostamisel koostöös osapooltega.
		4. Juhime tähelepanu, et planeeringu portaali kaardirakenduses on märgitud 2005 aasta merealade piiritlemise lepingus kokkulepitud piirijoon. Seni kuni Venemaa Föderatsioon ei ratifitseeri merealade piiritlemise lepingut on kehtiv 1993 aasta Eesti merealapiiride seadusega (https://www.riigiteataja.ee/akt/24407) sätestatud merealapiirid. Lähtudes eelnevast, teeme ettepaneku kaardirakenduses märkida ka Eesti merealapiiride seadusega sätestatud merealapiirid.	4. Seisukohaga arvestatakse, mereala planeerimisel lähtutakse mõlemast piirist.
		5. Teeme ettepaneku kaardirakenduses maha märkida territoriaalmere lähtejoon, mis aitab eristada sise- ja territoriaalmerd.	5. Ettepanekuga arvestatakse.
		6. Teeme ettepaneku kaardirakenduses maha märkida laevade varjumispaigad , sest need mõjutavad teiste tegevuste ruumilist planeerimist (https://www.riigiteataja.ee/akt/13212823?leiaKehtiv).	6. Ettepanekuga arvestatakse. Olemasolevad lisatakse kaardirakendusse, täiendavate vajadus selgub planeeringu käigus koostöös erinevate osapooltega.
13.	Päästeamet 11.05.2018	Ettepanekud puuduvad.	Võetud teadmiseks.
14.	Sillamäe Linnavalitsus 11.05.2018	1. Arvestada Sillamäed kui reisisadamat Eesti mereala planeeringu koostamisel. Sillamäe reisisadama rajamine on maakonna ja Eesti arengule olulise mõjuga, täidab Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi eesmärgi ning on vajalik Eesti idapoolsete regioonide arenguks.	1. Sadamate paigutuse määramine on üks üleriigilise planeeringu ülesannetest - planeeringu üldistusastmest ja eesmärgist tulenevalt määratletakse üleriigilises planeeringus sadamad, mis on olulised riigi ja maakondade kui terviku ruumilise arengu

			seisukohalt. Sillamäe sadamat reisisadamana määratlemist kaalutakse planeerimis- ja mõjude hindamise protsessi käigus.
		2. Planeeringus peaks olema kaalutletud ja hinnatud Sillamäe-Soome ja Sillamäe-Venemaa laevateed ja nende mõju.	2. Eesti mereala planeering on tulevikku suunatud strateegiline planeerimisdokument, mis koostatakse täpsusastmes, mis võimaldab märkida vajadusi ja põhimõttelisi asukohti. Seega ei käsitleta üksikobjektide täpseid asukohti (antud juhul nt Sillamäe sadama võimalikku laienemise vajadust, laevateede võimalikke asukohtasid) ja ei hinnata nendega kaasnevaid mõjusid.
		3. Palume läbi vaadata ja koostada väikelaevade teed põhjarannikul.	3. Ettepanekut kaalutakse, tehes koostööd Veeteede Ametiga. Lähteseisukohaks on, et väikelaevad võivad sõita siiski igal pool, kus sõita on võimalik ja lubatud.
15.	Veeteede Amet 11.05.2018	Täiendavaid ettepanekuid ega märkusi ei ole. Soovime esitada täiendavaid andmeid planeeringu portaali kaardirakendusse ja meil on ettepanekuid kaardikihtide nimetustele. Kuna ettepanekuid ja küsimusi kaardirakenduse osas on palju, siis leiame, et parim viis selleks oleks teha osapoolte vaheline arutelu. Veeteede Ameti poolne kontaktisik on Eesti mereala planeeringu juhtrühma liige Kaidi Katus (Kaidi.Katus@vta.ee).	Võetud teadmiseks. Koostöö jätkub protsessi järgmistes etappides.
16.	Eestimaa Looduse Fond 14.05.2018	1. P 1.2.1. "Merekeskkond" sõnastada praegune eesmärgipüstitus ümber järgmiselt: "Luu eeldused mereruumi looduslike ressursside jätkusuutlikuks kasutamiseks tingimusel, et merekeskkonna hea seisund on saavutatud. " Praegu ei ole merekeskkonna seisund hea, seega on vaja, et planeering parandaks mere olukorda, mitte lihtsalt säilitaks praegust seisu. 2. P 1.2.7 punkti all on nimetatud "võimalikud püsiühendused"	1. Dokumenti on korrigeeritud. läbivalt ning sõnastatud järgnevalt: „Mereala planeerimise eesmärgiks on leppida kokku mere kasutuse põhimõtted pikas perspektiivis, et panustada merekeskkonna hea seisundi saavutamisele ja säilitamisele ning edendada meremajandust.“ 2. Eesti mereala planeering on tulevikku

		<p>– peame vajalikuks lisada tingimused, mille kohaselt välistatakse selliste arendustega keskkonnakahju. Võimalik sõnastus oleks näiteks: "keskkonnale kahjulikud, sh. Natura 2000 alade seisundit ja terviklikkust mõjutavad lahendused välistatakse". 1</p>	<p>suunatud strateegiline planeerimisdokument, mis koostatakse täpsusastmes, mis võimaldab märkida vajadusi ja põhimõttelisi asukohti. Seega ei käsitleta üksikobjektide täpseid asukohti (nt püsiühenduse võimalikke asukohti) ja ei hinnata nende rajamisega kaasnevat mõjusid. Vajadusel markeeritakse püsiühenduse vajadus ning konkreetsete püsiühenduste kavandamisel teostatakse vajalikud uuringud. Mereala planeeringuga pole võimalik seada õigusaktidega vastuolus olevaid tingimusi (nt KeHJS § 29 võimaldab teatud juhtudel Natura 2000 aladele ebasoodsa mõjuga tegevusi). Seega võimalikke tulevasi lahendusi merealade planeeringuga otseselt ei välista, neid käsitletakse põhimõttelistena ja nende kahjulikku mõju hinnatakse hilisemate planeeringute/projektide raames, kus tegevuste elluviimisel oluline mõju kaitse-eesmärkidele tuleb välistada. Hindamise tulemusena võib jõuda ka seisukohale, et tegevusi pole võimalik ellu viia või jätkatakse erandi tegemise protsessiga (nt avalikkuse jaoks esmatähtsate tungivate põhjustega).</p>
		<p>3. P 2.1.1 "elukeskkonna parendamise põhimõte" peaks konkreetselt viitama asjakohastele õigusaktidele ja kavadele, sh. merestrateegia raamdirektiivile, aga ka Natura 2000 säilitamisele ja kaitsekorralduse parandamisele, kaitsealade võrgustiku täiendamisele, rändsetele liikidele ohutu rände tagamisele.</p>	<p>3. Dokumendid, õigusaktid ja kavad, mida tuleb arvestada mereala planeeringu koostamisel ja mõjude hindamisel, on loetletud valdkondlike teemakäsitluste juures. Loetelu täiendati (Ramsari konventsioon), kuid ühtlasi märgime, et tegemist ei ole ammendava nimekirjaga.</p>

		<p>4. P 2.1.3 "huvide tasakaalustamise ja lõimimise põhimõte" - seda põhimõtet tuleks lahti seletada: "lõimist" ehk koosmõju (sünergiat) tuleb eelistada lihtsalt kahe "huvi" "tasakaalustamisele" ehk kompromissile; samuti tuleb rõhutada, et pikaajalisi huve tuleb eelistada lühiajalistele ja avalikke huve erahuvidele.</p>	<p>4. Põhimõtet selgitatakse lahti. Samas ei ole eesmärgipärane ega otstarbekas avalike ja erahuvide eristamine ja vastandamine.</p>
		<p>5. P 2.1.4 "mereala planeerimise aluseks olev teave" – tuleb rõhutada, et piisava teabe puudumisel tuleb planeeringu seletuskirjas selgelt ära märkida lünk teadmistes ja kohustus sellise lünga likvideerimiseks enne lõplikku otsustamist planeeringu elluviimise käigus - nt. kuivõrd lindude või nahkhiirte rände kohta on liiga vähe andmeid, tuleb planeeringus ette nähtavate arenduste mõjude hindamise raames need andmed koguda.</p>	<p>5. Ettepanekuga arvestatakse. Nõustume, et mereala planeeringu koostamisel tuleb planeeringu protsessis läbivalt välja tuua teemad ja võimalikud tegevused, mille kohta pole piisavalt infot. Samuti tuleb anda informatsiooni, millises etapis ja kelle poolt puuduolevad andmed hangitakse. Vajadusel antakse planeeringus suunised järgmisteks tegevusetappideks (nt hoonestusloa taotlemine), sh on võimalik vajadusel lisada uuringud planeeringu elluviimise tegevuskavasse.</p>

		6. P 3.1 "Looduskeskkonna asjakohaste mõjude hindamine" – siin tuleb selgelt välja tuua, et olulist keskkonnakahju, sh igasugust Natura 2000 kahjustamist põhjustada võivad lahendused välistatakse.	6. Kui Eesti mereala planeeringuga kavandatavate tegevuste planeeritud täpsusaste võimaldab tuuakse välja tegevused, mille puhul oluline keskkonnakahju tuleb välistada või vajadusel seatakse soovitusel/ tingimused mereala planeeringu koostamisele järgnevate tegevuste raames asjakohaste mõjude, sh oluliste mõjude (sh Natura hindamise) hindamise läbiviimiseks. Hilisemate planeeringute/projektide raames, kus tegevuste elluviimisel on oluline mõju kaitse-eesmärkidele, tuleb välistada. Hindamise tulemusena võib jõuda ka seisukohale, et tegevusi pole võimalik ellu viia või jätkatakse erandi tegemise protsessiga (nt avalikkuse jaoks esmatähtsate tungivate põhjustega). Jääme esialgse sõnastuse juurde.
17.	Haapsalu linnavalitsus 14.05.2018	1. Haapsalu lahe veeseisund vajab pidevat seiret ja uuringuid ning lahe veekeskkonnaseisundit parandavate meetmete rakendamist. Kuidas pidurdada Haapsalu lahe kinnikasvamist, et oleks tagatud Haapsalu linna mereturismilinna areng? Kaaluda vajalikke uuringuid.	1. Nõustume, Haapsalu lahe veekeskkonnaseisund vajab parendamist. Hea merekeskkonnaseisundi saavutamiseks vajalikke tegevusi koordineerib Keskkonnaministeerium (vt info https://www.envir.ee/et/veemajanduskavad). Eesti mereala planeeringu raames tegeletakse planeeringuga kavandatavate mõjude hindamisega. Kuna Haapsalu lahe kinnikasvamine on põhjustatud teistest asjaoludest, siis Teie poolt soovitud uuringud ja leevendavate meetmete väljatöötamine väljuvad Eesti mereala planeeringu raamistikust ja seetõttu nende küsimustega

			mereala planeeringu koostamisel ei ole võimalik tegeleda
		<p>2. Haapsalu (Uuemõisa) – Noarootsi maismaaühenduseks silla rajamine. Noarootsi poolsaarega püsiühenduse rajamiseks vajalike uuringute tegemine, võimaliku asukoha valimine. Milline mõju on ühenduse rajamise korral Haapsalu Tagalahe keskkonnale? Alternatiiv sillale on leida muu püsiühenduse lahendus, nt praamiliiklus (köispraam).</p>	<p>2. Eesti mereala planeering on tulevikku suunatud strateegiline planeerimisdokument, mis koostatakse täpsusastmes, mis võimaldab märkida vajadusi ja põhimõttelisi asukohti. Seega ei käsitleta üksikobjektide täpseid asukohti (antud juhul Noarootsiga püsiühenduse võimalikke asukohti) ja ei hinnata nendega kaasnevaid mõjusid. Vajadusel markeeritakse püsiühenduse vajadus ning konkreetsete püsiühenduste kavandamisel teostatakse vajalikud uuringud.</p>
		<p>3. Jäätete ühendus Noarootsiga. Haapsalu - Noarootsi planeeritud jäätee asukoht Haapsalu Promenaadilt Österby sadamani ei ole mitmetel aastatel enam olnud teostatav, kuna Tagalahe madaluse ja taimestikurohkuse tõttu ei teki lahele tugevat jääkatet. Uue trassi asukohana on kasutatud Suure-Viigi kaldalt Österbysse.</p>	<p>3. Olemasolevad jääteed kajastatakse taustainfona. Uute jääteede planeerimisega üleriigiline planeering ei tegele, kuna nende rajamine ei eelda planeeringus määratlemist ja kuna nende asukoht sõltub jääoludest.</p>
		<p>4. Jätee ühendus Vormsi saarega. Hetkel kasutatakse enamasti kogu aeg sama jääteed. Ehk on veel variante, kust kaudu jääteed rajada.</p>	<p>4. Olemasolevad jääteed kajastatakse võimalusel taustainfona. Uute jääteede planeerimisega üleriigiline planeering ei tegele kuna nende rajamine ei eelda planeeringus määratlemist ja kuna nende asukoht sõltub jääoludest.</p>
		<p>5. Väikesadamate võrgustiku ja väikesadamate veeteede arendamine. Haapsalu linna hajaasustuse piirkonnas on 4 munitsipaalsadamat (Puisse väikesadam, Kiideva, Laomäe ja Pusku paadisillad). Erasektor haldab Topu väikesadamat ja Luige väikesadamat. Lisaks on rannikualal veel mitmeid</p>	<p>5. Informatsioon võetakse teadmiseks. Sadamate paigutuse määramine on üks üleriigilise planeeringu ülesannetest. Üleriigiline planeering määrab sadamad, mis on olulised riigi ja maakondade kui terviku ruumilise arengu seisukohalt. Perspektiivsete</p>

		eraomandis olevaid lautrikoht ja paadisildu, mis tegelikult elus toimivad, ning milliseid võiks väikesadamateks arendada.	väikesadamate määratlemise vajadus selgub planeeringu koostamisel koostöös osapooltega. Lisaks saab planeering anda suunised (nt üldised põhimõtted, vajalikud uuringud) järgmisteks tegevusetappideks (nt üldplaneeringute koostamine).
		6. Bürgermeistri holmile Suure viigi äärde Haapsalu linna on planeeritud rajada munitsipaalomandusse kuuluv väikelaevade sadam ajalooliste puupaatide ja purjespordikooli baasiks (Bürgermeistri holmi detailplaneering kehtestatud Haapsalu Linnavolikogu 20.04.2012 otsus nr 250).	6. Informatsioon võetakse teadmiseks.
18.	Keskkonnaamet 14.05.2018	1. Punkti 1.2.1 „Merekeskkond“ esimene lõik sõnastada järgmiselt: <i>"Luua eeldused mereruumi looduslike ressurside jätkusuutlikuks kasutamiseks tingimusel, et merekeskkonna hea seisund on saavutatud."</i>	1. Dokumenti on korrigeeritud läbivalt ning sõnastatud järgnevalt: „Mereala planeerimise eesmärgiks on leppida kokku Eesti mereala kasutuse põhimõtted pikas perspektiivis, et panustada merekeskkonna hea seisundi saavutamisele ja säilitamisele ning edendada meremajandust“.
		2. Punktis 1.2.1 „Merekeskkond“, jääb ebaselgeks, miks lindude ja nahkhiirte rändekoridore ja mereimetajate toitumis- ja elupaiku puudutavates punktides on merekeskkonna kaitseks vajaliku meetmena nimetatud olemasoleva teabe analüüsi. Sellega ei saa kuidagi nõustuda, sest näiliselt paljudele uuringutele vaatamata on “olemasolev teave” väga juhuslik ja kogutud hoopis muudel eesmärkidel. Olemasoleva puuduliku andmestiku kasutamist kaitsemeetmena kindlasti käsitleda ei tohiks. Meede oleks puudulike andmete täiendamine uue teabega. Keskkonnaamet toob välja puuduvate alusuuringute mittetäieliku loetelu: 2.1. Lindude lennuloenduste kohta on olemas korralik	2. Mereplaneeringu koostamisel koondatakse olemasolevat keskkonnainfot, kuid uusi välitoid nõudvaid uuringuid läbi ei viida. Jätkatakse koostööd ekspertide, ametkondade ja huvigruppidega. Samuti arvestatakse teiste projektide raames läbiviidavate väliuuringute tulemuste jms andmetega. Planeeritakse ettevaatlikkusega konfliktseid tegevusi. Planeeringus antakse suunised ja seatakse tingimused järgmisteks tegevusetappideks (nt hoonestusloa taotlemine) ning vajadusel lisatakse planeeringu elluviimise tegevuskavasse läbiviimist vajavad uuringud.

		<p>veelindude talvine tiheduskaart, kuid vajalik oleks ka: -kevadise paiknemise tiheduskaart -sulgivate veelindude kaart (Liivi lahe kohta olemas) -sügisene kaart 2.2. Kindlasti ei ole piisavad ka nahkhiirte rändeandmed. Näiteks on väga puudulikud andmed nahkhiirte tegutsemise kohta mere kohal (ränne, toitumine), sest seda on uuritud mõnes üksikus kohas. Planeerimisprotsessi eel tuleb need uuringud teha.</p> <p>3. Punkti 1.2.7 „Võimalikud püsiühendused“ lisada: "Keskkonnale kahjulikud, sh Natura 2000 alade seisundile ja terviklikkusele mõjuvad lahendused välistatakse".</p>	<p>Täiendavalt tellib Rahandusministeerium Eesti merealal peatuvate lindude kevadiste, suviste, sügiseste ja talviste olemasolevate andmete koondamise ja analüüsi ning hüljeste olemasolevate andmete koondamise ja analüüsi.</p> <p>Nahkhiirtega seotud analüüsid arvestatakse muuhulgas 2018. a sügisrände uuringu tulemustega.</p> <p>3. Eesti mereala planeering on tulevikku suunatud strateegiline planeerimisdokument, mis koostatakse täpsusastmes, mis võimaldab märkida vajadusi ja põhimõttelisi asukohti. Seega ei käsitleta üksikobjektide täpseid asukohti (nt püsiühenduse võimalikke asukohti) ja ei hinnata nende rajamisega kaasnevaid mõjusid. Vajadusel markeeritakse püsiühenduse vajadus ning konkreetsete püsiühenduste kavandamisel teostatakse vajalikud uuringud. Mereala planeeringuga pole võimalik seada õigusaktidega vastuolus olevaid tingimusi (nt KeHJS § 29 võimaldab teatud juhtudel Natura 2000 aladele ebasoodsa mõjuga tegevusi). Seega võimalikke tulevase lahendusi merealade planeeringuga otseselt ei välistata, neid käsitletakse põhimõtteliseks ja nende kahjulikku mõju hinnatakse hilisemate planeeringute/projektide raames, kus tegevuste elluviimisel oluline mõju kaitse-eesmärkidele tuleb välistada. Hindamise tulemusena võib jõuda ka seisukohale, et tegevusi pole võimalik</p>
--	--	---	---

		ellu viia või jätkatakse erandi tegemise protsessiga (nt avalikkuse jaoks esmatähtsate tungivate põhjustega).
	<p>4. Punkt 1.2.9 „Kaitsealused objektid ja alad“ kolmandas lõigus vahetada tekstis punktide järjekord: Mereala planeerimisel tuleb: -teha vajadusel ettepanekuid väärtuslike objektide ja alade kaitse alla võtmiseks ja uute kaitse-eesmärkide seadmiseks; -arvestada teiste tegevuste planeerimisel kultuuripärandi ja keskkonnakaitse huvidega tagamaks jätkusuutlik meremajanduse areng ja kaitsealuste objektide ja alade säilimine; -teha vajadusel ettepanekuid kaitsealuste objektide ja alade kaitsereežiimi muutmiseks või lõpetamiseks.</p>	4. Ettepanekuga arvestatakse. Samas märgime, et loend ei ole esitatud prioriteetsuse järjekorras.
	<p>5. Punktis 2.1.1 "Elukeskkonna parendamise põhimõte" konkreetsemalt viidata erinevatele asjakohastele õigusaktidele, dokumentidele ja kavadele - nagu merestrateegia raamdirektiiv, linnudirektiiv, loodusdirektiiv, Ramsari konventsiooni, Berni konventsiooni, HELCOMi (Helsingi komisjoni konventsioon), IBA aladega arvestamine.</p>	5. Dokumendid, õigusaktid ja kavad, mida tuleb arvestada mereala planeeringu koostamisel ja mõjude hindamisel, on loetletud valdkondlike teemakäsitluste juures. Loetelu täiendati (Ramsari konventsioon), kuid ühtlasi märgime, et tegemist ei ole ammendava nimekirjaga.
	<p>6. Punkt 2.1.3 "Huvide tasakaalustamise ja lõimimise põhimõte" esimese lõigu lõppu lisada: "lõimist" ehk koosmõju (sünergiat) tuleb eelistada kahe huvi tasakaalustamisele (st kompromissile). Pikaajalisi huve tuleb eelistada lühiajalistele ja avalikke huve erahuvidetele.</p>	6. Väljapakutut ei saa pidada eesmärgipäraseks ega otstarbekaks, avalike ja erahuvide eristamine ja vastandamine ei ole mõistlik. Ettepanekuga ei arvestata.
	<p>7. Punktis 2.1.4 "Mereala planeerimise aluseks olev teave" kindlasti olema kirjas need andmed, mille kohta pole teavet piisavalt. See peab olema planeeringu seletuskirjas selgelt välja toodud kui lünk teadmistes ja kui kohustus selle lünga</p>	7. Nõustume, et mereala planeeringu koostamisel tuleb planeeringu protsessis läbivalt välja tuua teemad ja võimalikud tegevused, mille kohta pole piisavalt infot.

		<p>likvideerimiseks enne lõplikku otsustamist planeeringu elluviimise käigus (sama kommentaar, mis punkti 1.2.1 juures).</p>	<p>Samuti tuleb anda informatsiooni, millises etapis ja kelle poolt puuduolevad andmed hangitakse. Vajadusel antakse planeeringus suunised järgmisteks tegevusetappideks (nt hoonestusloa taotlemine), sh on võimalik vajadusel lisada uuringud planeeringu elluviimise tegevuskavasse.</p>
		<p>8. Punkti 3.1: "Looduskeskkonna asjakohaste mõjude hindamine" täiendada selliselt, et juba planeeringu koostamise etapis välistatakse kaitsealadele ja Natura 2000 võrgustiku aladele kavandatavate tegevuste osas tegevused, millega ilmselgelt kaasneb negatiivne mõju kaitse-eesmärkidele ja mis on vastuolus kaitse-eeskirjaga.</p>	<p>8. Kui Eesti mereala planeeringuga kavandatavate tegevuste planeeritud täpsusaste võimaldab tuuakse välja tegevused, mille puhul oluline keskkonnakahju tuleb välistada või vajadusel seatakse soovitusel/ tingimused mereala planeeringu koostamisele järgnevate tegevuste raames asjakohaste mõjude, sh oluliste mõjude (sh Natura hindamise) hindamise läbiviimiseks. Hilisemate planeeringute/projektide raames, kus tegevuste elluviimisel on oluline mõju kaitse-eesmärkidele tuleb välistada. Hindamise tulemusena võib jõuda ka seisukohale, et tegevusi pole võimalik ellu viia või jätkatakse erandi tegemise protsessiga (nt avalikkuse jaoks esmatähtsate tungivate põhjustega).</p>
		<p>9. Täiendada LS ja VTK peatükki „Mõisted“ ning lisada sinna täiendavalt järgmised mõisted: - Süvendamine - veekogu süvendamine on veekogu põhjast mineraalpinnase eemaldamine. - Lauter -looduslikult ohutu või süvendatud kuni 1 m sügavune randumiskoht kohaliku sõidu-piirkonnaga paatidele. - Lautrikoht–üksikute paatide randumiseks ja hoidmiseks kividest jm. puhastatud rand, kuhu paatide ülestõmbamiseks ja</p>	<p>9. Mõistete täiendamine ja ühtlustamine toimub kogu planeeringu protsessi jooksul. Ettepanek mõistete ja nende definitsiooni kohta võetakse teadmiseks ja kaalumisele.</p>

		<p>vettelükkamiseks on asetatud ümarpuud või slipp, Lautrikohas puuduvad igasugused rajatised ja järelevalve.</p> <p>- Kai -sadama osa, piki või põiki kallast paiknev rajatis laevade sildumiseks, seismiseks ja lastimis-lossimistöde teostamiseks.</p> <p>- Reid - on meres laevadele eraldatud sobiv ankurdamise koht ranna või sadama lähedal.</p>	
		<p>10. Peatükis „Kasutatud kirjandus“ on viidatud Euroopa Nõukogu direktiivile 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta, mis on vananenud dokument. Kehtiv direktiiv on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta.</p>	<p>10. Ettepanekuga arvestatakse.</p>
		<p>11. Keskkonnaameti hinnangul on planeeringu väljatöötamisel ja edasisel rakendamisel vajalik alusteabena täpsemate andmete olemasolu mereelupaigatüüpide leviku kohta. Praegu on mereelupaigatüüpide leviku andmed tõenäosuspõhised (seda vähemalt Läänemaa ulatuses) ja tegevuste elluviimisel tuleb rakendada ettevaatusprintsipi tõttu majanduslikult kulukamaid lahendusi. Planeeringu koostamiseks oleks vajalik täpsemalt kaardistada mereelustiku seisukohast väärtuslikud alad, sh mereelupaigatüüpide täpne levik ning olulisemad kalade kudealad. Seeläbi oleks planeeringuga võimalik seada täiendavaid kitsendusi elustiku kaitseks ja/või leida lahendusi mõjude kompenseerimiseks/leevendamiseks. Merealade kohta on tehtud mitmeid inventuure (enamasti on need väikeste piirkondade või mingi konkreetse liigi/liigirühma kohta), seireid jne, mille andmed planeering peaks koondama ja seeläbi looma tervikpildi.</p>	<p>11. Mereplaneeringu koostamisel koondatakse olemasolevat keskkonnainfot, kuid uusi välitoid nõudvaid uuringuid läbi ei viida. Jätkatakse koostööd ekspertide, ametkondade ja huvigruppidega. Samuti arvestatakse teiste projektide raames läbiviidavate väliuuringute tulemuste jms andmetega. Planeeringus antakse suunised ja seatakse tingimused järgmisteks tegevusetappideks (nt hoonestusloa taotlemine) ning vajadusel lisatakse planeeringu elluviimise tegevuskavasse läbiviimist vajavad uuringud. Mereelupaigatüüpide asukohtade alusinfona kasutatakse tööd „Eesti mereala elupaikade kaardiandmete kaasajastamine“.</p> <p>Räime, koha ja merisüüa koelmualade osas tuginetakse tööle „Kalakoelmute seisund ning koelmualade melioreerimise lähteülesannete koostamine“.</p>
		<p>12. Kuna maismaad käsitletakse planeeringus läbi meri-</p>	<p>12. Mereplaneeringu koostamisel koondatakse</p>

		<p>maismaa seoste, siis tuleks planeeringus tegeleda ka kliimamuutuste kohanemise teemaga ja eelneva osaks oleva üleujutusriskide ja -ohtude kaardistamise ja ennetamisega. Planeeringus tuleks ära näidata mere üleujutusala ulatuse kogu ranniku ulatuses. Üleujutusala ulatuse teave mõjutab rannikuala arengu võimalusi ja aitab vältida majanduslikult ebaperspektiivseid tegevusi. Üleujutusala määramine tagaks ühtlase aluse ka kohalike omavalitsuste planeeringutele.</p>	<p>olemasolevat keskkonnainfot, kuid uusi välitöid nõudvaid uuringuid läbi ei viida. Jätkatakse koostööd ekspertide, ametkondade ja huvigruppidega. Samuti arvestatakse teiste projektide raames läbiviidavate väliuuringute tulemuste jms andmetega. Merest lähtuvaid mõjusid (üleujutus ja riskide maandamine) rannikul paiknevatele ehitistele hinnatakse strateegilisel tasemel, mitte objektipõhiselt, tuginedes olemasolevatele andmetele (nt mere üleujutusala ulatust kogu ranniku ulatuses ei modelleerita). Planeering saab anda suunised (nt üldised põhimõtted, vajalikud uuringud, võimalikud üldised leevendusmeetmed) järgmisteks tegevusetappideks (nt üldplaneeringute koostamine), sh on võimalik vajadusel lisada uuringud planeeringu elluviimise tegevuskavasse. Kohalike omavalitsuste üldplaneeringutega tuleb vajadusel määrata tingimused üleujutuse riskide maandamiseks ja kaitseks üleujutuste eest.</p>
		<p>13. Planeeringuga vesiviljeluseks sobivate alade määratlemisel tuleks kindlasti võtta arvesse veemajanduskavadest, mis on leitavad Keskkonnaministeeriumi koduleheküljel aadressil: https://www.envir.ee/et/veemajanduskavad/veemajanduskavad-2015-2021, käsitletud mereveekogumite seisundeid ja võimalikku lisanduvate toitainete koormuse mõju. Vajadusel tuleks ka analüüsida seisukohta, kas Läänemere kaladest valmistatud sööda kasutamist saab lugeda 0 toitainete</p>	<p>13. Planeeringus vesiviljeluseks sobilike alade määratlemisel ei lähtuta veemajanduskavadest vaid seatakse vesiviljelusele tingimus (täpne sõnastus täpsustub planeerimisprotsessis), mille kohaselt kalakasvatus on võimalik vaid juhul, kui kaasnevad mõjud on merekeskkonna seisundi jaoks aktsepteeritava koormusega (tegevuse tulemusena ei tohi merekeskkonna seisund halveneda). Läänemere kaladest sööda</p>

		koormuseks mereveekogumitele ja soovitavalt töötada välja leevendavad meetmed, mis aitavad toitaineid eemaldada kesises või halvas seisundis olevatest veekogumitest.	valmistamise temaatikat mereala planeeringus kui strateegilises ruumilises arengudokumendis ei analüüsita.
		14. Planeeringu koostamisel on oluline arvestada praeguste maavara maardlate asupaikadega ning kehtivate maavara kaevandamise lubadega . Samas tuleks arvestada ka tulevaste võimalike meres paiknevate maardlatega .	14. Olemasolevate maardlate asukohtadega arvestatakse. Võimalike meres paiknevate maardlatega on võimalik arvestada vastava teabe olemasolu korral. Teemat täpsustatakse edaspidi koostöös Maa-ametiga.
		15. Eesti mereala planeeringu koostamise alusanalüüside nimekirjas olnud analüüsi Eesti merealal paiknevate lindude rändekoridoride kohta andmete koondamine ja vastavate kaardikihtide loomine ning analüüsi koostamine tuuleparkide mõjust lindude (Rahandusministeeriumi hankeleping nr 792, 2016) loendist puuduvad järgmised uuringud : <i>(nimekiri lisatud)</i> .	15. Uuringud võetakse teadmiseks ja lisatakse planeeringu koostamise alusandmete loetelusse, kui need on kättesaadavad.
19.	Mereakadeemia 14.05.2018	1. Ptk 1.2.3 Meretransport. Seoses kiirete arengutega meretranspordis, sh laevade autonoomsuse suurenemise osas, on tekkinud vajadus merekeskkonda kasutada ka teadus – ja arendus eesmärkidel. Saaremaal on mitmed kõrgelt arenenud ning uuendusmeelsed väikelaevaehitusega tegelevad ettevõtted ning TTÜ Eesti Mereakadeemia (sh Väikelaevaehituse Kompetentsikeskuse) näol kompetents arendamaks autonoomsete laevade kontseptsiooni. Selleks, et võimaldada selle valdkonna arengut on ettepanek planeerida ASV-de (Autonomous Surface Vehicles) harjutusala Kuressaare, kui sellealase teabe keskuse, lähedasele merealale .	1. Innovatiivsed valdkonnad on planeeringus eritähelepanu all. Harjutusala ja selle kasutustingimuste määratlemist täpsustatakse planeeringu koostamisel koostöös osapooltega.
		2. Ptk 1.2.8 Mereturism ja rekreatsioon. Lisaks väikesadamatele ning nende võrgustiku loomisele on oluline teada, millised on väikelaevade peamised liiklusmarsruudid. Täpsema planeeringu koostamiseks on oluline kindlaks teha	2. Teemat käsitletakse planeerimis- ja mõjude hindamise protsessi käigus.

		<p>väikelaevade poolt kasutatavad merealad.</p> <p>3. Ptk 1.2.10 Riigikaitse. Mereala planeerimisel loodavate ruumiliste eelduste välja töötamisel riigikaitse objektide töövõime säilitamiseks peab kindlasti arvestama meretuuleparkide mõjuga, kuna need mõjutavad seire radarite tööd.</p> <p>4. Eesti mereala planeeringu koostamisel on TTÜ Eesti Mereakadeemia muuhulgas valmis koostööd tegema ka rannikualade majandusmudelite väljatöötamisel.</p>	<p>3. Teemat käsitletakse planeerimis- ja mõjude hindamise protsessi käigus.</p> <p>4. Info võetakse teadmiseks. Jätkatakse vajadusel koostööd edaspidise protsessi käigus.</p>
20.	<p>Muinsuskaitseamet 14.05.2018</p>	<p>1. VTK tuleb täiendada kultuuripärandi asjakohaste mõjude hindamise osas. Mõjude hindamise väljatöötamise kavatsuses on välja toodud, et viiakse läbi asjakohaste sotsiaalsete (SMH), majanduslike (MMH), kultuuriliste (KuMH), looduskeskkondlike (LMH) mõjude ja tervisemõjude (TMH) hindamine, st hinnatakse planeeringu elluviimisega kaasnevat olulisi mõjusid ja tavalisi mõjusid ulatuses, mis planeeringu koostamisel vajavad mingil põhjusel hindamist. Mõjude hindamine kultuuripärandile on antud jaotusest välja jäänud.</p> <p>2. KSH peab käsitlema strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasnevat mõju keskkonnale, inimese tervisele ja heaolule, kultuuripärandile või varale vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 31 lg 2. Sealjuures tuleb planeeringuga säilitada juba olemasolevaid muinsuskaitse väärtusi. Mereala planeeringu kontekstis on peamiseks olemasolevaks muinsuskaitse väärtuseks veealune kultuuripärand.</p> <p>3. Arvestades olulisi puudujääke mõjude hindamise väljatöötamise kavatsuses kultuuripärandi valdkonnas ja vastavalt KeHJS § 13 ja § 151 lõige 4 tuleb keskkonnamõju hindamise eksperdirühma kaasata veealuse pärandi</p>	<p>1. Kultuuripärandi valdkonda on sisuliselt käsitletud kultuuriliste mõjude hindamise olulise teemana. Dokumenti täiendatakse, et üheselt oleks aru saada, et kultuuriliste mõjude hindamise üheks osaks on ka mõju hindamine kultuuripärandile.</p> <p>2. Teemat käsitletakse planeerimis- ja mõjude hindamise protsessi käigus.</p> <p>3. Vajadusel kaalume ekspertrühma täiendamist planeeringu koostamise käigus. Teeme ka edaspidi koostööd Muinsuskaitseametiga.</p>

		<p>ekspert, kes on pädev hindama keskkonnamõju veealusele kultuuripärandile.</p> <p>4. Kaardirakenduses on esitatud andmed kultuurimälestiste kohta. Neile lisaks tuleb kaardile kanda ka Veeteede Ameti meremõõdistustööde käigus kogutud andmed ajalooliste laevavrakkide kohta, mis võivad omada kultuuriväärtust. Kaardirakenduse kultuurimälestiste kihi objektide legendis tuleb kuvada ka mälestise registri number. Kultuurimälestiste kaardikiht mereala osas ei ole uuenenud võrreldes esitatud seisuga. Samas arvestades asjaoluga, et kaitse alla võtmise menetlus on pooleli 15 ajaloolise vraki osas, tuleb järgmises etapis kindlasti ühendust võtta Muinsuskaitseametiga kaardikihtide uuendamiseks.</p> <p>5. Juhime tähelepanu, et 01.10.2017 algasid projekti „Merekultuuripärandi integreeritud haldamine Läänemeremaades“ (Baltic Sea Region Integrated Maritime Cultural Heritage Management, akronüümiga BalticRIM) tegevused. Projekt lõpeb 01.10.2020 (https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/balticrim). Projekti peamiseks teemaks on merekultuuripärand, selle säilimine ja käsitlemine merelade planeeringutes. Projekti üheks mudelplaneeringualaks on Tallinna ja Helsingi vaheline merekoridor, kus on nii vee all kui rannikul säilinud erinevaid merekultuuriga seotud objekte. Projekti tulemused kultuuripärandi osas tuleb võimaluse korral lisada Eesti mereala planeeringusse.</p>	
			<p>4. Võimalusel kaardirakendust täiendatakse, tehes koostööd Veeteede Ametiga. Koostööd jätkatakse ka Muinsuskaitseametiga.</p> <p>5. Võimalusel projekti tulemustega arvestatakse.</p>
21.	<p>Keskkonna- ministeerium 15.05.2018</p>	<p>1. Ptk 1. Mereala planeerimise eesmärk. Lisada viide merestrateegia raamdirektiivile.</p> <p>2. Ptk 1.2.1. Merekeskond. Lisada peatüki lõppu "Läänemere tegevuskava, HELCOMi soovitusel ja juhised".</p> <p>3. Ptk 1.2.2. Kalandus ja vesiviljelus. Lausesse „Mereala</p>	<p>1. Ettepanekuga arvestatakse.</p> <p>2. Ettepanekuga arvestatakse.</p> <p>3. Mereseisundi halvendamise vältimine on</p>

		<p>ruumilisel planeerimisel tuleb luua eeldused kalanduse ja vesiviljeluse kui majandusharu kestlikuks arenguks ja konkurentsivõimeks“: lisada „ning loodusliku mitmekesisuse säilitamiseks“. Mereala planeerimisel tuleb luua ruumilised eeldused: teine alampunkt sõnastada järgmiselt: „Kalavarude efektiivseks kasutamiseks, s.t. kalalaevade ja kalapaatide vabaks juurdepääsuks kalastusaladele (rannikupüük s.h harrastuspüük ja traalpüük) ning vastavale taristule. Kolmas alampunkt: "eri tüüpi vesiviljeluse arendamiseks sobivate merealade kasutuselevõtuks", lisada "mis ei põhjusta mereseisundi halvenemist". Kalanduse ja vesiviljeluse arengut suunavad dokumendid, mida tuleb arvestada mereala planeeringu koostamisel ja mõjude hindamisel (nimekiri ei ole ammendav), lisada viide: „Harrastuskalapüügi arengukava perspektiiviga 2018“.</p> <p>4. Ptk 1.2.5. Energiatootmine. Lauses: „Mereala ruumilisel planeerimisel tuleb luua eeldused kestlikuks energia tootmiseks merealadel, mis tagab Eesti energiajulgeoleku ja -varustuskindluse ning suurendab energiaallikate mitmekesisust.“ Ettepanek muuta sõnastust: „...suurendab Eesti energiajulgeolekut ja -varustuskindlust...“</p> <p>5. Ptk 1.2.8. Mereturism ja rekreatsioon: lisada loetellu „nõuetekohaseks jäätmekäitluseks sadamates ja avalikes randades“.</p> <p>6. Ptk 1.2.9. Kaitsealused objektid ja alad. Lisaks kaitstavatele</p>	<p>horisontaalne eeldus ja kõiki alamteemasid läbivaks eesmärgiks. Seetõttu ei lisata eraldi sõnastust.</p> <p>4. Ettepanekuga arvestatakse.</p> <p>5. Planeeringus käsitletakse mere ja maismaa omavahelisi seoseid, kuid rannikuala ei planeerita. Jäätmekäitlus sadamates ja avalikes randades väljub Eesti mereala planeeringu raamistikust ja seetõttu nende küsimustega mereala planeeringu koostamisel ei ole võimalik tegeleda. Jäätmekäitlust reguleeritakse kohalike omavalitsuste jäätmekavadega.</p> <p>6. Planeeringuprotsessis arvestatakse lisaks</p>
--	--	--	--

		<p>aladele ja liikidele või üksikobjektidele tuleb mere puhul arvestada ka bioloogiliselt oluliste aladega, mille kaitsereežiim puudub (nt kalade kudealad, hüljeste toitumisalad, lindude rändekoridorid jmt), kuid planeeringus tuleks neid käsitleda, et tagada nt kalavarude kaitse ehk lisada esimesse loetelupunkti „...bioloogiliselt oluliste alade...“.</p> <p>Lauses: „Teha vajadusel ettepanekuid kaitsealuste objektide ja alade kaitsereežiimi muutmiseks või lõpetamiseks“ tuleb need vajadused konkretiseerida või see lause välja jätta. Näiteks ei saa vajadus olla see, et takistab majandustegevust või ettevõtte huvisid vms. Dokumentide loetellu lisada: „HELCOMi asjakohased soovitused“.</p>	<p>kaitsealustele objektidele teadaolevate oluliste bioloogiliste aladega.</p> <p>Täpsem lahtikirjutus ja konkretiseerimine ei ole hetkel võimalik, vajadus selgub planeerimisprotsessi käigus. Vajaduse selgumisel lisatakse ettepanekule ka põhjendused. Viide HELCOMi asjakohastele soovitustele lisatakse dokumenti.</p>
		<p>7. Ptk 1.2.12. Rannikukogukonnad. Lause „Teiste tegevuste kavandamisel tuleb arvestada rannikukogukondade väärtuste ja vajadustega...“ ettepanek sõnastada järgmiselt: „tuleb tagada rannikukogukondade vajaduste ja väärtustega arvestamine.“</p>	<p>7. Rannikukogukondi käsitletakse võrdselt kõigi teiste huvigruppidega. Eesmärk on erinevate huvide tasakaalustamine. Jääme esialgse sõnastuse juurde.</p>
		<p>8. Ptk 2.2. Ökosüsteemne lähenemine ja säästev areng. Viidata ka merestrateegia raamdirektiivi hea keskkonnaseisundi otsusele (2017/848/EL), mis praegu kehtivatest õigusaktidest katab ökosüsteemse lähenemise ja inimtegevuse mõjud merekeskkonnale kõige põhjalikumalt.</p>	<p>8. Ettepanekuga arvestatakse.</p>
		<p>9. Ptk 2.3. Piiriülene koostöö. Kommentaar: palume veidi põhjalikumalt kirjeldada piiriülese KSH menetlust (kuidas on planeeritud, millised etapid, riikide teavitamine mitteametlikult ja ametlikult (keda teavitatakse). Võimalusel panna ka ptk 4.2 ajakavasse kirja, mis etappides piiriülese KSH-ga seotud asju tehakse.</p>	<p>9. Ettepanekuga arvestatakse.</p>
		<p>10. Ptk 3. Mõjude hindamine. Lause: "Eesti mereala planeeringu koostamisel ja mõjude hindamisel arvestatakse Eesti meetmekavas seatud eesmärgid" ettepanek sõnastada järgmiselt: „Eesti mereala planeeringu koostamisel ja mõjude</p>	<p>10. Lauset: "Eesti mereala planeeringu koostamisel ja mõjude hindamisel arvestatakse Eesti meetmekavas seatud eesmärgid" korrigeeritakse vastavalt ettepanekule.</p>

		<p>hindamisel arvestatakse Eesti merestrategia meetmekavas kohaldatavaid meetmeid ja nende ruumilist ulatust". Lause: „Mõjude hindamisel hinnatakse asjakohaseid mõjusid kogu asjakohase mõju mõjualas“ ei anna mingit informatsiooni, ettepanek kustutada.</p>	<p>Lause „Mõjude hindamisel hinnatakse asjakohaseid mõjusid kogu asjakohase mõju mõjualas“ eemaldatakse, kuna vastav põhimõte juba sisaldub eelpool.</p>
		<p>11. Ptk 3.1. Looduskeskkonna asjakohaste mõjude hindamine. Terminoloogiline märkus lause: "Oluline on analüüsida, kas mereala planeeringu lahendus panustab kliimamuutustega kaasnevate häiringute leevendamisse" kohta. Nimelt käsitletakse kliimamuutuste leevendamisenä erinevaid tegevusi, mis vähendavad kasvuhoonegaaside heidet (nt KHG emissioonide vähendamine laevandusest vms). Kliimamuutustest põhjustatud riskide maandamist ja tegevusi, et suurendada nii ühiskonna kui ka ökosüsteemide valmisolekut ja vastupanuvõimet kliimamuutustele nimetatakse kliimamuutustega kohanemiseks. Ettepanek muuta sõnastust vastavalt.</p>	<p>11. Ettepanekuga arvestatakse.</p>
		<p>12. Ptk 3.4. Tervisemõjude hindamine. Kommentaar: kuivõrd Läänemeres on ohtlike ainete sisaldus kõrge, siis kas mereandide toiduohutust on ka tervisemõjude raames kavandatud käsitleda? See võib osutada oluliseks</p>	<p>12. Helcomi raportid näitavad väga eritüübiliste ohtlike ainete sisalduste vähenemist (sõltuvalt ainest 10-100 kordsed vähenemised) viimaste aastakümnete jooksul. Mereandides mõõdetud ohtlike ainete sisaldus (mõõtmised teostatud Lätis, Soomes, Rootsis ja Saksamaal) ei ületa mitte ühegi aine osas piirnorme. Projekti Baltic Blue Growth raames kogutakse vastavaid proove ka Eesti rannikumerest, mis annab teadmise, et kas mõne ohtliku aine sisaldus on mereandides probleemset kõrge. Ohtlike ainete sisaldust seirab Läänemere kalades lisaks Tartu Ülikooli Mereinstituut.</p>

			<p>Nende 2015. aasta raportis selgus, et väikesed probleeme seoses saasteainetega on dioksiinide, tinaorgaaniliste ja perfluorühendite ning broomitud leegiaeglustitega räimes ja lõhes. Samas leidsid nad, et probleeme ei ole raskmetallidega merekalades. Merealade planeering saab välja tuua soovitusena nt müügiks saadetavate kalade perioodilist testimist vms. Küll ei saa mõjude hindamise raames tegeleda täpsema kalade või põhjamuda analüüsiga.</p>
22.	Maaeluministeerium 15.05.2018	<p>1. Lisada kaardirakendusele planeeringu käigus kalapüügi traalimiskohad ning vesiviljelusalad (k.a. vetikad, karbid). Infot tehtud kalandust puudutavatest uuringutest leiata linkidelt: https://www.agri.ee/et/uudised-pressiinfo/uuringud/valdkondlikud-uuringud/kalandus, https://www.envir.ee/et/kalanduse-uuringud-ja-aruanded, https://www.kik.ee/et/rahastatud-projektid#edit-field-maakond-tidi18n%3Dnull%26edit-field-taotlusvoor-value%3D%26edit-field-rahastusallikas-tidi18n%3Dnull%26edit-field-valdkonnagrupp-tidi18n%3D241%26edit-title%3D%26edit-field-toetuse-saaja-nimi-value%3D%26edit-field-aasta-tidi18n%3Dnull%26edit-field-with-research-value-i18n-1%3D1%26edit-field-with-research-value-i18n%3Don%26edit-sort-by%3Dtitle%26edit-sort-order%3DDESC.</p>	<p>1. Kaardirakendust täiendatakse.</p>

		Kalandust puudutava statistilise info leiate: https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/kalamajandus-ja-kutselinekalapuuk/puugiandmed .	
		2. lisada peatükk 3. Mereala planeerimise eesmärk, alameesmärkide täitmise ülesannete loetellu järgnev tegevus: „vesiviljelusalade (k.a. vetikate ja karbikasvatuse) määratlemine“.	2. Teema kajastub ptk 1.2.2.
23.	Majandus- ja Kommunikatsiooni- ministeerium 15.05.2018	1. Viited IMO reeglitele ja juhistele võiks täpsustada, milliseid õigusakte ja juhiseid plaanitakse konkreetse teema juures (e.g meretransport jne) kasutada, vastasel juhul on selline viitamine äärmiselt üldistav.	1. Täpsustame: IMO (<i>International Maritime Organisation</i>) meretransporti/ merekeskkonda/reostustõrjet/... käsitlevad reeglid ja juhised.
		2. Varasemalt toimunud uuringutest võiks soovitada "Merendussektori majandusmõju" (2016) uuringut. Küll aga on seal mereala planeeringut puudutatud minimaalselt.	2. Võetud teadmiseks.
		3. Järgmine merendussektori planeeritav uuring puudutab laevaehitussektorit ja väikesadamate majandusmõju uurimist.	3. Võetud teadmiseks.
		4. Väikelaevanduse majandusmõju käsitlevat uuringut ei ole lähiajal plaanis läbi viia.	4. Võetud teadmiseks.
24.	Terviseamet 09.06.2018	1. Mereala planeeringu puhul tuleks käsitleda muuhulgas mõjusid supluskohtadele. Merealal planeeritavad tegevused ei tohiks halvendada suplusvee kvaliteeti. Siinjuures on oluline rõhk sadamate reovee- ja kanalisatsiooni süsteemidel, sh laevade heitvee juhtimisel.	1.-2. Ettepanekutega arvestatakse lähtudes planeeringu strateegilist iseloomu ja täpsusastet. Planeeringu koostamisel lähtutakse põhimõttest, et merekeskkonna seisund ei tohi halveneda, võimalusel tuleb aidata kaasa hea keskkonnaseisundi saavutamisele. Planeering saab anda suunised (nt üldised põhimõtted, vajalikud uuringud, võimalikud üldised leevendusmeetmed) järgmisteks tegevusetappideks (nt üldplaneeringute koostamine, tegevuslubade väljastamine). Kohalike omavalitsuste üldplaneeringutega
		2. Kuna Terviseamet teostab riikliku järelevalvet välisõhus leviva müra üle, oleme pidevalt kokku puutunud elanike kaebustega sadamate tegevusest tuleneva müra üle, mitte ainult Tallinnas, vaid ka mujal (Viimsi vallas- Muuga sadam; Miiduranna sadam, Pärnus). Seetõttu palume pöörata tähelepanu ning näha ette leevendusmeetmeid sadamate ja meretranspordi mürale, mis nii laevaliikluse kui ka sadamaid	

		teenindava maismaatranspordi liikluse tihenemisel võivad suurenedada.	tuleb määrata tingimused müraga seotud probleemide lahendamiseks ning tegevuslubade väljastamisel tuleb tagada suplusvee kvaliteet, sh reovee- ja kanalisatsiooni süsteemide ja laevade heitvee juhtimise lubades.
25.	Tehnilise Järelevalve Amet 28.05.2018	Tehnilise Järelevalve Ametile on edastatud side- ja elektriakaablite, kalakasvatuste hoonestusloa taotlused merealal piirkondadesse, mis jäävad Hiiu- ja Pärnumaa mereala planeeringust välja. Taotlustele ei ole hoonestusloa otsust tehtud, kuid oleme seisukohal, et olemasolevate andmetega tuleks arvestada ka koostatavas mereala planeeringus. Kirjale on lisatud hoonestusluba taotletavate alade andmed.	Ettepanekuga arvestatakse.
26.	Kaitseministeerium 14.05.2018	Peatükis „Mereala planeerimine“ punktis 1.2 on nimetatud PlanS § 14 lõike 2 kohased valdkondlikud alameesmärgid, kus on märgitud ka riigikaitse otstarbega merealade määratlemine ning neile kasutustingimuste määramine. Lisaks juhime tähelepanu asjaolule, et mereala planeerimisel tuleb lisaks nimetatule arvestada ka erinevate tegevuste võimaliku mõjuga riigikaitse eesmärkide täitmisele. Nii nt meretranspordi kasvuvõimalusi käsitledes (p.1.2.3) on oluline arvestada ka riigikaitse väljaõppealade ja eripiirkondadega ning nende omavahelise mõjuga. Samuti nt energia tootmiseks sobivate alade määramisel (p.1.2.5) on oluline arvestada tingimusega, et alade kavandamisel peab säilima riigikaitse ehitiste töövõime. Tulenevalt eeltoodust palume täiendada punkti 1.2.10 „Riigikaitse“ tingimusega, et mereala planeerimisel tuleb tegevuste kavandamisel arvestada riigikaitse huvidega tagamaks riigi kaitsevõime säilimine.	Ettepanekuga arvestatakse.

		<p>Peatüki 1.2.10 „Riigikaitse“ järgi on üks riigikaitse arengut suunav dokument „Riigikaitse arengukava 2013–2022“. Juhime tähelepanu, et Vabariigi Valitsus on 29.06.2017 korraldusega nr 193 kehtestanud „Riigikaitse arengukava 2017–2026“. Palun loetelus nimetada 2017 aastal kehtestatud arengukava.</p> <p>Veel lisan, et kindlasti toetame peatükis 2 „Mereala planeerimise põhimõtted“ kirjeldatud kavatsust koostada planeeringulahendus piisavalt paindlikult, et tagada tulevikus ka selliste tegevuste elluviimist merel, mida täna ei kavandata. Sellise paindliku planeeringulahenduse kehtestamine on äärmiselt oluline riigikaitse valdkonnas, sest Kaitseväe ja siin viibivate liitlaste relvastus, väljaõppevajadus, nõuded jms võivad ajas muutuda ning tekitada vajaduse muuta või suurendada seni kokkulepitud riigikaitseks väljaõppeks kasutatavaid merealaid või nende kasutustingimusi.</p>	
27.	<p>Eesti Geoloogiateenistus 27.09.2018</p>	<p>Hetkel on merealade planeeringu alusandmetena toodud vaid seniste uuringute alusel maavarade registrisse kantud maardlad. Kajastamata on jäänud aga kõik merepõhja maavaralist perspektiivi omavad alad.</p> <p>Kuna mereala ruumiline planeerimine määrab mereala kasutuse põhimõtted pikas perspektiivis ja on aluseks valdkondlike mereala kasutamist reguleerivate otsuste tegemisel ning määrab seeläbi võimalused merepõhja ressursside otsimiseks ja kasutamiseks, saab planeeringut teha vaid vajaliku andmestiku olemasolul.</p> <p>Eesti Geoloogiateenistus, omades kaasaegseid teadmisi, kogemusi ja vajalikku riistvara merepõhja uurimiseks, soovib osaleda Eesti territoriaalmeres ja rannikuala planeerimisel ja keskkonnamõju strateegilisel hindamisel ning selleks vajaliku</p>	<p>Eesti mereala planeeringu koostamisel koondatakse olemasolevat keskkonnainfot, kuid uusi välitöid nõudvaid uuringuid läbi ei viida. Eesti Geoloogiateenistuse ekspertteave on planeeringu koostamise ja mõjude hindamise käigus oluline ning kaasame Teid planeeringuprotsessi.</p> <p>Jätkame koostööd erinevate ekspertide, ametkondade ja huvigruppidega. Samuti arvestatakse teiste projektide raames läbiviidavate väliuuringute tulemuste jms andmetega. Kohtades, kus keskkonnainfot on vähem, planeeritakse ettevaatlikkusega konflikteid tegevusi. Planeeringus antakse</p>

	<p>geoloogilise taustinformatsiooni hankimisel. Arvestades eelmainitud merepõhja keskkonda puudutavaid suuremahulisi ettevõtmisi, teeb Eesti Geoloogiateenistus ettepaneku alustada rannalähedase mereala kompleksset geoloogilist kaardistamist ja sellest lähtuvate merealade ruumiliseks planeeringuks vajalike andmebaaside ja hinnangute koostamist.</p>	<p>suuniseid ja seatakse tingimused järgmisteks tegevusetappideks (nt hoonestusloa taotlemine) ning vajadusel lisatakse planeeringu elluviimise tegevuskavasse läbiviimist vajavad uuringud.</p>
--	---	--